ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 2. októbra 2008 *

Vo veci C-372/07,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Supreme Court (Írsko) z 30. júla 2007 a doručený Súdnemu dvoru 6. augusta 2007, ktorý súvisí s konaniami:

Nicole Hassett

proti

South Eastern Health Board,

za účasti:

Raymond Howard,

* Jazyk konania: angličtina.

Medical Defence Union Ltd,

MDU Services Ltd,

a

Cheryl Doherty

proti

North Western Health Board,

za účasti:

Brian Davidson,

Medical Defence Union Ltd,

MDU Services Ltd,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory P. Jann, sudcovia A. Tizzano (spravodajca), A. Borg Barthet, M. Ilešič a J.-J. Kasel,

generálny advokát: Y. Bot,
tajomník: L. Hewlett, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 12. júna 2008,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Medical Defence Union Ltd a MDU Services Ltd, v zastúpení: R. Bourke, solicitor, B. Murray, BL, a N. Travers, BL,

— R. Howard a B. Davidson, v zastúpení: D. McDonald, SC, a E. Regan, SC,

— írska vláda, v zastúpení: D. O'Hagan, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci J. O Reilly, SC,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: A.-M. Rouchaud-Joët a M. Wilderspin, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 22 bodu 2 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42).

2 Tento návrh bol predložený v rámci dvoch sporov medzi pánmi R. Howard a B. Davidson (ďalej len „lekári“) a spoločnosťami Medical Defence Union Ltd a MDU Services Ltd (ďalej spolu len „MDU“), ich odborovými zväzmi, v súvislosti

s návrhom na úplnú alebo čiastočnú náhradu škody, ktorá im môže byť uložená zaplatiť ako náhrada škody zdravotnému zariadeniu, pre ktoré pracujú, v rámci žaloby o náhradu škody za zanedbanie starostlivosti, ktorú podali pani N. Hassett a pani C. Doherty proti týmto uvedeným zdravotným zariadeniam.

Právny rámec

3 Odôvodnenie č. 11 nariadenia č. 44/2001 znie takto:

„Normy súdnej právomoci musia byť vysoko predvídateľné a vychádzať zo zásady, že právomoc sa všeobecne zakladá podľa bydliska žalovaného a právomoc založená na tomto kritériu musí byť vždy k dispozícii, okrem určitých presne vymedzených situácií, keď predmet konania alebo zmluvná voľnosť účastníkov odôvodňuje iné kritérium väzby. …“

4 Článok 2 ods. 1 uvedeného nariadenia stanovuje:

„Ak nie je v tomto nariadení uvedené inak, osoby s bydliskom na území členského štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto členského štátu.“

5 Článok 5 tohto nariadenia znie:

„Osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v druhom členskom štáte

1. a) v zmluvných veciach na súde podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby;

…

3. vo veciach nárokov na náhradu škody z iného ako zmluvného vzťahu, na súdoch podľa miesta, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody;

…“

6 Podľa článku 6 nariadenia č. 44/2001:

„Osobu s bydliskom na území členského štátu možno tiež žalovať:

…

2. v konaní o záruke alebo ručení alebo v inom konaní súvisiacom s treťou osobou na súde, na ktorom sa vedie hlavné konanie, ak sa toto nezačalo výlučne s úmyslom vyňať ju z právomoci súdu, ktorý by inak mal právomoc;

…“

7 Článok 22 uvedeného nariadenia znie:

„Výlučnú právomoc majú tieto súdy bez ohľadu na bydlisko:

…

2. v konaniach, ktorých predmetom je platnosť zriadenia, neplatnosť alebo zánik obchodných spoločností alebo iných právnických osôb alebo združení fyzických a právnických osôb, alebo platnosť rozhodnutí ich orgánov, súd členského štátu, v ktorom má spoločnosť, právnická osoba alebo združenie sídlo; …

…“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

8 Z vnútroštátneho rozhodnutia vyplýva, že základom sporov vo veci samej sú dve žaloby o náhradu škody, ktoré podali pani Hassett a pani Doherty na írskych súdoch proti dvom írskym zdravotným zariadeniam vo veci vážnej ujmy na zdraví údajne spôsobené zanedbaním starostlivosti lekárov zamestnaných v uvedených zariadeniach. Obe tieto žaloby boli ukončené zmierom a každej žalobkyni bola vyplatená náhrada škody.

9 V rámci týchto žalôb dotknuté zdravotné zariadenia podali návrhy, aby príslušní lekári mohli vstúpiť do konania ako vedľajší účastníci, aby si od nich mohli uplatňovať úplnú alebo čiastočnú náhradu škody vyplatenej v rámci uvedených žalôb o náhradu škody.

10 V čase skutkových okolností boli obaja lekári členmi MDU. MDU je odborový zväz založený vo forme spoločnosti s ručením obmedzeným podľa anglického práva so sídlom v Spojenom kráľovstve, ktorého úlohou je najmä poskytovanie náhrad škody svojim členom v rámci sporov pri zanedbaní starostlivosti, ktorej sa dopustili.

11 Lekári z tohto dôvodu požiadali MDU o úplnú alebo čiastočnú náhradu sumy, ktorá každému z nich môže byť uložená zaplatiť príslušnému zdravotnému zariadeniu. Predstavenstvo MDU vykonaním svojej neobmedzenej diskrečnej právomoci v prípade návrhov o náhradu škody podľa článkov 47 a 48 stanov MDU rozhodlo o zamietnutí odškodnenia nárokov na náhradu škody.

12 Keďže sa lekári domnievali, že tieto rozhodnutia o zamietnutí porušujú ich štatutárne práva, navrhli, aby MDU vstúpil do konania ako vedľajší účastník, na čo ich oprávňovali uznesenia High Court z 22. júna 2005.

13 MDU na to vzniesol formálnu námietku, ktorou sa domáhal zrušenia týchto návrhov na vstup do konania ako vedľajší účastník. MDU tvrdil, že predmetom návrhov vznesených proti nemu je v podstate platnosť rozhodnutí prijatých jeho predstavenstvom, čím spadajú do pôsobnosti článku 22 bodu 2 nariadenia č. 44/2001, v dôsledku čoho majú právomoc rozhodovať iba anglické, ale nie írske súdy.

14 Lekári naopak tvrdia, že vzhľadom na povahu ich návrhov majú írske súdy podľa článku 5 bodu 1 a 3 a článku 6 bodu 2 nariadenia č. 44/2001 právomoc rozhodovať. Osobitne jednak MDU nedodržalo svoje zmluvné povinnosti, keďže nevykonalo riadne posúdenie návrhov o náhradu škody, ktoré jej boli predložené. Jednak vzhľadom na to, že MDU už lekárom pomohla pri ich obrane v rámci žaloby o zanedbaní starostlivosti, nemôže im v tomto pokročilom štádiu konania odmietnuť poskytnúť náhradu škody.

15 Formálna námietka MDU bola zamietnutá z dôvodu, že návrhy lekárov nepatria do pôsobnosti článku 22 bodu 2 uvedeného nariadenia. MDU podalo odvolanie na Supreme Court, ktorý rozhodol o prerušení konania a položil Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Ak lekári vytvoria odborový zväz vo forme spoločnosti založenej podľa práva niektorého členského štátu, aby poskytovala pomoc a náhradu škody svojim členom vykonávajúcim ich profesijnú činnosť v danom a v inom členskom štáte a poskytnutie takejto pomoci alebo náhrady škody závisí od rozhodnutia predstavenstva tejto spoločnosti v súlade so stanovami na základe jeho neobmedzenej diskrečnej právomoci, sú považované konania, v ktorých je napadnuté rozhodnutie o odmietnutí poskytnutia

pomoci alebo náhrady škody lekárovi vykonávajúcom činnosť v inom členskom štáte prijaté na základe týchto stanov, pričom toto rozhodnutie je napadnuté týmto lekárom ako porušenie zmluvných alebo iných právnych nárokov dotknutého lekára so strany spoločnosti, za konania, ktorých predmetom je platnosť rozhodnutia orgánov spoločnosti v zmysle článku 22 [bodu] 2 [nariadenia č. 44/2001], takže výlučnú právomoc majú súdy členského štátu, v ktorom má spoločnosť sídlo?“

O prejudiciálnej otázke

16 Touto otázkou sa vnútroštátny súd Súdneho dvora v podstate pýta, či sa má článok 22 bod 2 nariadenia č. 44/2001 vykladať v tom zmysle, že platnosti rozhodnutí orgánov spoločnosti sa v zmysle tohto ustanovenia týka žaloba, o akú ide v spore vo veci samej, v rámci ktorej jeden z účastníkov konania tvrdí, že rozhodnutie prijaté orgánom spoločnosti porušilo práva, ktoré tomuto účastníkovi konania údajne poskytujú stanovy tejto spoločnosti.

17 Na to, aby bolo možné odpovedať na túto otázku, je potrebné na jednej strane pripomenúť, že ustanovenia nariadenia č. 44/2001 sa musia vykladať autonómne s poukazom na jeho systematiku a ciele (pozri najmä rozsudok z 13. júla 2006, Reisch Montage, C-103/05, Zb. s. I-6827, bod 29).

18 Na druhej strane, ako to vyplýva aj z odôvodnenia č. 11 nariadenia č. 44/2001, právomoc sa všeobecne zakladá podľa bydliska žalovaného a právomoc založená na tomto kritériu

musí byť vždy k dispozícii, okrem určitých presne vymedzených situácií, keď predmet konania odôvodňuje iné kritérium väzby. Takéto situácie preto musia byť predmetom striktného výkladu.

19 Súdny dvor prijal práve takýto výklad, pokiaľ ide o ustanovenia článku 16 dohovoru z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32, ďalej len „Bruselský dohovor"), ktoré sú v podstate rovnaké s ustanoveniami článku 22 nariadenia č. 44/2001. Súdny dvor totiž v tejto súvislosti rozhodol, že keďže uvedené ustanovenia Bruselského dohovoru zavádzajú výnimku zo všeobecných pravidiel právomoci, nemôžu sa vykladať širšie, ako to vyžaduje ich účel, keďže zbavujú účastníkov konania možnosti výberu kritéria určenia súdu, ktorú by inak mali, a v určitých prípadoch ich podriaďujú právomoci súdu, ktorý nie je vlastným súdom bydliska ani jedného z nich (pozri rozsudky zo 14. decembra 1977, Sanders, 73/77, Zb. s. 2383, body 17 a 18; z 27. januára 2000, Dansommer, C-8/98, Zb. s. I-393, bod 21, ako aj z 18. mája 2006, ČEZ, C-343/04, Zb. s. I-4557, bod 26).

20 Tak ako to aj potvrdzuje správa pána Jenarda o Bruselskom dohovore [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES C 59, 1979, s. 1), hlavným cieľom tejto výnimky, ktorá stanovuje výlučnú právomoc súdov členského štátu, v ktorom má spoločnosť sídlo, je centralizovať právomoc, aby sa vyhlo protichodným rozhodnutiam, pokiaľ ide o existenciu spoločností a platnosť rozhodnutí ich orgánov.

21 Z tejto správy rovnako vyplýva, že súdy členského štátu, v ktorom má spoločnosť svoje sídlo, sa zdajú aj vhodnejšie na rozhodovanie o týchto sporoch, keďže najmä formálne náležitosti uverejňovania spoločnosti musia byť splnené v tomto štáte. Priznanie takejto výlučnej právomoci týmto súdom je teda v záujme riadneho výkonu spravodlivosti (pozri v tomto zmysle rozsudok Sanders, už citovaný, body 11 a 17).

22 V rozpore s tým, čo navrhuje MDU, nie je možné vždy zo zásad pripomenutých v predchádzajúcich bodoch odvodiť, že na účely uplatnenia článku 22 bodu 2 nariadenia č. 44/2001 stačí, aby žaloba mala akúkoľvek spojitosť s rozhodnutím prijatým orgánom spoločnosti (pozri, analogicky s článkom 16 bod 1 Bruselského dohovoru, rozsudky zo 17. mája 1994, Webb, C-294/92, Zb. s. I-1717, bod 14, a z 27. januára 2000, Dansommer, už citovaný, bod 22).

23 Ako totiž tvrdia lekári, ak by všetky spory týkajúce sa rozhodnutia orgánu spoločnosti museli spadať pod článok 22 bod 2 nariadenia č. 44/2001, znamenalo by to, že v skutočnosti žaloby podané proti spoločnosti, nezávisle od toho, či sú zmluvnej povahy alebo z oblasti nároku na náhradu škody z iného ako zmluvného vzťahu, by skoro vždy spadali do právomoci súdov členského štátu, v ktorom má táto spoločnosť sídlo.

24 Takýto výklad uvedeného článku by však viedol k tomu, že by dotknutej odlišnej právomoci podliehali spory, ktoré by nemohli viesť k protichodným rozhodnutiam o platnosti rozhodnutí orgánov spoločnosti, keďže ich riešenie by nemalo žiadny vplyv na túto platnosť, ako aj spory, ktoré vôbec nevyžadujú preskúmanie formálnych náležitostí uverejňovania, ktoré sa vzťahujú na spoločnosť.

25 Tento výklad by tak rozširoval pôsobnosť článku 22 bodu 2 nariadenia č. 44/2001 nad rámec toho, čo si vyžaduje jeho cieľ, ktorý bol pripomenutý v bodoch 20 a 21 tohto rozsudku.

26 Z toho vyplýva, ako to aj správne uvádzajú lekári a Komisia Európskych spoločenstiev, že uvedený článok sa má vykladať v tom zmysle, že do jeho pôsobnosti patria iba spory,

v ktorých jeden z účastníkov konania napáda platnosť rozhodnutia orgánu spoločnosti na základe uplatniteľného práva spoločností alebo ustanovení stanov týkajúcich sa fungovania jej orgánov.

27 Z vnútroštátneho rozhodnutia však nevyplýva, že by lekári uplatnili na High Court takéto námietky.

28 V sporoch vo veci samej totiž lekári vôbec nespochybňujú skutočnosť, že predstavenstvo MDU disponuje v súlade so stanovami MDU právomocou prijať rozhodnutie o zamietnutí ich návrhu na náhradu škody.

29 Naopak, títo lekári kritizujú spôsob výkonu takejto právomoci. V prejednávanej veci tvrdia, že MDU zamietlo ich návrh na náhradu škody bez prejednania a bez toho, aby ho podrobnejšie preskúmalo, čím porušilo práva, ktoré im ako členom MDU údajne poskytujú stanovy MDU.

30 V dôsledku toho spory vo veci samej medzi lekármi a MDU nepatria do pôsobnosti článku 22 bodu 2 nariadenia č. 44/2001.

31 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že článok 22 bod 2 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že platnosti rozhodnutí orgánov spoločnosti sa v zmysle tohto ustanovenia netýka žaloba, o akú ide v konaní vo veci samej, v rámci ktorej jeden z účastníkov konania tvrdí, že rozhodnutie prijaté orgánom spoločnosti porušilo práva, ktoré tomuto účastníkovi konania údajne poskytujú stanovy tejto spoločnosti.

O trovách

32 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

Článok 22 bod 2 nariadenia (ES) č. 44/2001 Rady z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že platnosti rozhodnutí orgánov spoločnosti sa v zmysle tohto ustanovenia netýka žaloba, o akú ide v konaní vo veci samej, v rámci ktorej jeden z účastníkov konania tvrdí, že rozhodnutie prijaté orgánom spoločnosti porušilo práva, ktoré tomuto účastníkovi konania údajne poskytujú stanovy tejto spoločnosti.

Podpisy